

основе анализа современного состояния информационного общества авторы делают вывод, что конституционное право человека и гражданина на информацию нуждается в надежной защите со стороны государства. Выделяются гарантии прав человека, среди которых особое место занимают гарантии прав человека и гражданина в информационной сфере, так как именно они обеспечивают равные возможности для осуществления, обеспечения охраны и защиты права на информацию. Раскрыты информационные угрозы национальной безопасности Украины, угрозы конституционным правам и свободам человека и гражданина в сфере духовной жизни и информационной деятельности, индивидуального, группового и общественного сознания, духовному возрождению Украины.

Ключевые слова: информационная безопасность, информация, информационное общество, конституционные права и свободы человека и гражданина, угрозы информационной безопасности, угрозы правам и свободам человека и гражданина.

УДК 372.8+378.1

*Петутіна О. О, Міщенко М. М.
м. Харків, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ У НАВЧАННІ

Серед найважливіших завдань сучасного технічного університету є формування культурного досвіду майбутніх фахівців, здатних гнучко, своєчасно та нестандартно реагувати на зміни в соціокультурному просторі інформаційного суспільства. Актуальність цієї задачі обумовлена передусім постійним скороченням в освітніх програмах обсягу кредитів і годин на вивчення гуманітарних предметів. У технічних ЗВО серед дисциплін основної підготовки вже не зустрінеш «Етику та естетику», «Етику ділового спілкування», «Релігієзнавство» чи «Історію світової культури»; тільки в декількох університетах України вони залишилися в статусі дисциплін вільного вибору студентів. З кожним роком зменшується і обсяг аудиторних годин на вивчення «Історії української культури», що здебільшого втратила свій самостійний статус. А тому для досягнення оптимальних результатів навчання та забезпечення високого рівня володіння культурологічним матеріалом слід впроваджувати сучасні інтерактивні педагогічні технології.

Серед найбільш професійно необхідних і емоційно привабливих в інноваційному навчанні є кейс-метод (case-study method). Найчастіше він застосовується для отримання знань, істина яких є плюралістичною. При цьому мета навчання міняє свій вектор від

оволодіння готовими знаннями до власного активного напрацювання. На відміну від традиційних засобів засвоєння гуманітарних знань кейс-метод полягає у специфічному навчальному ефекті, бо дозволяє представити теоретичний матеріал (іноді занадто складний для студентів-першокурсників, що не вивчали «Філософію») з позицій реальних подій культурного життя.

У методологічному контексті кейс-метод можна представити як складну систему, що інтегрує різні підходи, принципи та методи пізнання культурологічного матеріалу. Це, насамперед, діяльнісний підхід, який дає змогу створити різнобарвні моделі культури як системи потенційних та актуальних цінностей. Важливим є принцип єдності теоретичного та історичного підходів до змісту культурних явищ, розуміння культури як сфери автономного існування особистості в якості духовної одиниці, за плечима якої стоять традиції та мислячі генерації, що створили спадкоємність, до якої залучається молода людина та перед якою вона відчуває особисту та професійну відповідальність. Кейс-метод дає можливість використовувати й герменевтичний підхід з його спрямованістю на з'ясування того, як історичний суб'єкт виражає себе засобами культури і як культура детермінує того чи іншого суб'єкта. Компаративний підхід (при порівнянні української та зарубіжних культур), діалогічний (при інтерпретації вітчизняної культури як діалогу культур), а також структурно-функціональний і феноменологічний підходи також реалізуються за допомогою цього інтерактивного методу.

Він включає системний аналіз, проблемний підхід, мисленевий експеримент, методи описування, класифікації та періодизації, що виконують у case-study свої навчальні задачі. Разом з тим використання цієї освітньої технології дає можливість використовувати різноманітні форми роботи в аудиторії – індивідуальну, групову, колективну, стимулюючи активність студентів.

Важливо зазначити, що кейс-метод ґрунтується на підходах, що фактично змушують переглянути традиційні ролі викладача і студента як суб'єкта та об'єкта навчально-виховного процесу. При застосуванні цього методу викладач створює в аудиторії такі умови, які б дозволили розвивати у студентів вміння критично мислити, аналізувати, спонукати їх до того, щоб у процесі дискусії поділитися власними думками та ідеями. А студент, зі свого боку, приймає на себе відповідальність за результати навчання та усвідомлює, що викладач допомагає йому і цією допомогою він повинен скористатися у повній мірі. Разом з тим кейс-метод дає можливість створювати атмосферу, в якій студент відчуває себе вільно і комфортно, стимулювати його власні інтереси, розвивати бажання

практичного застосування результатів навчання. Важливим є і розвиток емоцій, почуттів, творчих здібностей молодшої людини.

Кейс-метод направлений на формування таких важливих для майбутнього спеціаліста навичок як вміння класифікувати та аналізувати інформацію, мислити ясно і логічно. Знижений в порівнянні з реальною ситуацією рівень складності проблеми, представленої в кейсі, сприяє формуванню навичок використання набутих знань. Серед творчих навичок можна виділити такі, як: вміння вести дискусію, переконувати партнерів, використовувати візуальний матеріал, медіа-засоби, кооперуватися в групі, відстоювати особисту позицію, переконувати опонентів, скласти переконливий звіт. У ході обговорення кейсу виробляється і важливі соціально-етичні навички – оцінка поведінки партнерів дискусії, вміння слухати, контролювати себе.

Звісно, особливу увагу слід приділяти підготовці кейсу. Його створення та якість залежать не тільки від знань і вмінь викладача, а й від його творчих комунікативних якостей, насамперед моральних. Робота починається з визначення мети кейсу, розробки індивідуальних завдань та питань актуальних на сьогоднішній день; збору інформації (вербальної та візуальної) з різноманітних джерел; визначення форм презентації, підготовки методичних рекомендацій з використання кейсу.

Під час проведення заняття важливо максимально залучити студентів до виконання завдань. При цьому викладач постійно звертає увагу на неоднозначність рішень. Зазвичай, така робота носить груповий характер і здійснюється у вигляді дискусії, в ході якої студенти обстоюють свої позиції, аргументуючи їх наявними даними про проблемну ситуацію. Викладач при цьому не нав'язує своєї точки зору. Він може скерувати хід обговорення, якщо треба загострити та підтримати дискусію або залагодити конфлікт. Дуже важливим для кейс-методу є правильний підхід до зауважень та виправлення помилок з чітким визначенням критеріїв оцінювання. Доцільно це робити вже після завершення бесіди у вигляді побажань, слід також відзначити кращих і заохочувати тих, хто ще не готовий до такої методики. Все це сприяє створенню комфортних умов та сприятливої психологічної атмосфери, в яких студенти змогли б вільно висловлювати свої думки. Зрозуміло, що чим вищий рівень підготовки студентів, тим цікавіша і продуктивніша робота з кейсом.

Теми дисципліни мають різний потенціал та методику використання кейс-методу. Найбільш оптимальними для нього є проблеми сучасної вітчизняної культури.

Приклад кейсу в рамках дисципліни «Історія та культура України»,

Модуль II Українська культура

(НТУ «ХПІ, кафедра українознавства, культурології та історії науки).

Навчальний кейс: «Історія та культура Харкова: від минулого до сьогодення» (за статтю Ю. Шевельова «Четвертий Харків»)

Цільова аудиторія: студенти всіх спеціальностей, 1 курс

Зміст: Кейс представляє собою дослідницький проект, що поєднує дві теми курсу: «Історія Слобожанського краю» та «Сучасна культура України». Основою проекту слугує робота Юрія Шевельова «Четвертий Харків».

Постановка проблеми: з твору Ю. Шевельова постають образи міста Харкова певних історичних періодів, всього він виділяє «чотири Харкова». Через вплив соціально-економічних та політичних факторів одне місто має геть різні чотири виміри з відмінними культурними та світоглядними орієнтирами. Якщо рухатися задумом автора – сьогодні існує вже новий Харків – п'ятий, який потребує як і перші чотири, визначення його основних характеристик.

Завдання:

1. Подивіться відео «Виникнення і розвиток Слобідської України». В чому сутність Слобідського краю? Чим вона відрізнялася від Наддніпрянської? Які історичні етапи її розвитку можна виділити? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=NL7IPrRLZ78&t=4s>

2. Проаналізуйте даний уривок з праці Д.Багалія. Як автор обґрунтовує «українськість» міста Харкова? З чим пов'язана його русифікація в 19 ст.? Що свідчить про супротив русифікації та українське національне відродження в Харкові в 19 ст.? // Дм. Багалій: Харків яко українське місто // Багалій Д.І. Історія Слобідської України. – Х.: Дельта, 1993. – С. 210– 230.

3. Кого би ви назвали як видатних культурних діячів Слобожанщини 17-20 ст.? Чим вони відомі?

4. Прочитайте текст Юрія Шевельова «Четвертий Харків». Розбийтеся на чотири групи та дайте визначальні характеристики Першого, Другого, Третього, Четвертого Харкова.

5. Як би ви описали П'ятий Харків? Як він виглядає? Що є його «візитівкою»? Які постаті з сфери мистецтва, культури його представляють? До дискусії залучаються всі чотири групи. Відповідь має бути оформлена креативно – малюнками, створенням власного відеоролику, фото-презентацією, уривками з творів харківських письменників.

Джерельна база:

1. Багалій Д. І. Історія Слобідської України / Д. І. Багалій. – Х., 1990.
2. Дьяченко Н. Т. Улицы и площади Харькова : очерк / Н. Т. Дьяченко. – Х., 1977.
3. Имена и лица : Самые знаменитые харьковчане : справочное издание / гл. ред. В. М. Губин. – Х., 2008.
4. Карнацевич В. Л. 100 знаменитых харьковчан / В. Л. Карнацевич. – Х., 2005.
5. Квитка Г. Ф. Харьков и уездные города / Г. Ф. Квитка. – Х., 2005.
6. Косвин Б. Р. Прошлый век, вчерашний день / Б. Р. Косвин. – Х., 2005.
7. Красиков М. М. Філософія буття слобожанського селянина // Дух і літера. – Київ. – 1999. – № 5-6.
8. Лейбфрейд А. Ю. Харьков. От крепости до столицы : заметки о старом городе / А. Ю. Лейбфрейд, Ю. Ю. Полякова. – Х., 2004.
9. Маслійчук В. Слобідська Україна / В. Маслійчук. – К., 2008.
10. Неизвестный Харьков / О. Ю. Адам [и др.]. – Х., 2006.
11. Саратов И. Е. Харьков, откуда имя твое? : 350-летию Харькова посвящается / И. Е. Саратов. – Х., 2003.
12. Сумцов М. Ф. Дослідження з етнографії та історії культури Слобідської України. Вибрані праці / М. Ф. Сумцов. – Х., 2008.
13. Таранушенко С. А. Наукова спадщина. Харківський період. Дослідження 1918–1932 рр. : *монографічні видання, статті, рецензії, додатки, таранушенкознавчі студії* / С. А. Таранушенко. – Х., 2009.
14. Титар О. В. Культура Слобожанщини: проблеми національно-культурної ідентичності / О. В. Титар. – Х., 2006.
15. Українська культура в іменах: довідник / за ред. О. О. Петугіної. – Х., 2017.
16. Харків. URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B0%D1%80%D0%BA%D1%96%D0%B2>
17. Харьков : архитектура, памятники, новостройки : путеводитель / сост. А. Ю. Лейбфрейд, В. А. Реусов, А. А. Тиц. – Х., 1985.
18. Харьков вчера, сегодня, завтра / Ю. М. Шкодовский [и др.]. – Х., 2002.
19. Художня культура Слобідської України : навч. посіб. / Межова Н. Г., Сердюк О. В., Шило О. В. та ін. – Х., 1995.
20. Шевельов Ю. Четвертий Харків. URL: <https://maidan.org.ua/2011/09/yurij-shevelov-chetvertyj-harkiv/>
21. Шрамко Б. А. Рождение Харькова / Б. А. Шрамко, В. В. Скирда. – Х., 2004.

Додаткові завдання:

1. Що вам відомо про постать Юрія Шевельова?
2. У кого з харківських письменників можна знайти рефлексію щодо подій останніх 5 років в Україні, зокрема, війни на Сході країни?
3. Історія Харкова та харків'ян у монументах.
4. Трохи футурології: яким постане Шостий Харків?

Хід роботи:

1. У вступній частині щодо обговорення відео «Виникнення і розвиток Слобідської України» та уривку Д.Багалія беруть участь всі студенти.
2. Для обговорення праці Ю. Шевельова студенти поділяться на 4 групи. Кожна група презентує аудиторії свій Харків.
3. Кожна група готує матеріали щодо свого бачення П'ятого Харкова. Можлива дискусія, питання, коментарі.

Підведення підсумків роботи з кейсом.

Таким чином, використання case-study здатне сформувати ряд важливих компетенцій, серед яких адаптованість до сучасного полікультурного середовища; вміння орієнтуватися в інформаційному потоці глобалізованого світу, висловлювати і обґрунтовувати особисте ставлення до подій сучасного культурного життя; формування на основі культурологічних знань гуманістичного світогляду, активної життєвої позиції; здатність до встановлення взаємозв'язків минулих і сучасних культурних подій, усвідомлення важливості збереження і охорони пам'яток вітчизняної культури; здатність орієнтуватися у світі художньої культури України, інтерпретувати і оцінювати визначні мистецькі твори, готовність до художнього самовираження у сфері дозвілля; розвиток історичного і критичного мислення, вміння аргументувати і відстоювати власну позицію, позбавлену ідеологічної зашореності; здатність самостійно відбирати та аналізувати культурологічні джерела, організовувати власні прийоми вивчення культурологічної інформації, використовуючи новітні технології. Кейс-метод дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності майбутніх спеціалістів і спрямований, передусім, на мотивацію до творчого навчання.

Список літератури: 1. Біскун В. С. Застосування методу аналізу ситуацій в інтерактивних формах навчання. URL: <http://www.sau.kiev.ua>. 2. Коваленко Ю. В. Ефективність застосування кейс-методу під час викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2014. Вип. 16. С. 151 – 155. 3. Медкова О. М. Кейс-метод як особливий вид навчального матеріалу. URL:

<http://interconf.fl.kpi.ua/node/1272> 4. Ситуационный анализ или Анатомия Кейс-метода / под ред. Ю.П. Сурмина. К.: Центр инноваций и развития, 2002. 286 с. 5. Ягоднікова В. В. Кейс-метод (Case-study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців. URL: <http://www.rusnauka.com/1NIO2008/Pedagogica/25496.doc.htm>.

Bibliography (transliterated): 1. Biskun V. S. Zastosuvannia metodu analizu sytuatsij v interaktyvnykh formakh navchannia. URL: <http://www.sau.kiev.ua> 2. Kovalenko Yu. V. Efektyvnist' zastosuvannia kejs-metodu pid chas vykladannia inozemnykh mov u vyschykh navchal'nykh zakladakh. Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka. 2014. Vyp. 16. P. 151-155. 3. Medkova O. M. Kejs-metod iak osoblyvyj vyd navchal'noho materi-alu. URL: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1272> 4. Sytutsyonnyj analiz yly Anatomyia Kejs-metoda / pod red. Yu. P. Surmyna. K.: Tsentr ynnovatsyj u razvytyia, 2002. 286 p. 5. Yahodnikova V.V. Kejs-metod (Case-study) iak forma interaktyvnoho navchannia majbutnikh fakhivtsiv. URL: <http://www.rusnauka.com/1NIO2008/Pedagogica/25496.doc.htm>

Петутіна О. О, Міщенко М. М.

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ У НАВЧАННІ

Одним із сучасних інтерактивних педагогічних прийомів є кейс-метод, який поєднує в собі ряд можливостей для теоретичного та практичного засвоєння матеріалу. Даний метод є актуальним для вивчення гуманітарних дисциплін. Кейс-метод заснований на колективній роботі студентів, сприяє командній роботі над спільним проектом. В статті подається приклад кейсу, що використовують викладачі НТУ «ХПІ» в межах курсу «Історія та культура України».

Ключові слова: кейс-метод, командна робота, навчання, розвиток творчих здібностей, полікультурний світ.

Petutina O. O., Mishchenko M. M.

USE OF THE CASE-METHOD IN TEACHING

One of the modern interactive pedagogical techniques is the case-study method which combines a number of opportunities of theoretical and practical learning. This method is relevant for the study of humanities. The case-study method is based on the collective work of students, promotes teamwork on a joint project. The article gives an example of a case used by teachers of NTU "KhPI" within the course "History and Culture of Ukraine".

Key words: case-study method, team work, education, development of creative abilities, multicultural world.

Петутина Е. А., Мищенко М. Н.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КЕЙС-МЕТОДА В ОБРАЗОВАНИИ

Одним из современных интерактивных педагогических приемов является кейс-метод, который объединяет в себе ряд возможностей для теоретического и практического усвоения материала. Данный метод является актуальным для изучения гуманитарных дисциплин. Кейс-метод основан на коллективной работе студентов над совместным проектом. В статье приводится пример кейса, который используют преподаватели НТУ «ХПИ» в рамках курса «История и культура Украины».

Ключевые слова: кейс-метод, командная работа, обучение, развитие творческих способностей, поликультурный мир.

УДК 159:378

*Vlasova M. D.
Kharkiv, Ukraine*

THE INFLUENCE OF THE INTERNET ENVIRONMENT ON THE PROFESSIONAL BURNOUT OF STUDENTS AS THE PROBLEM OF THE MODERN WORLD

In the modern world, more and more people have encountered such moments, when the strength are fall in couple with the mood and desire to do anything. Sometimes, depends on the level of importance some work, for the period we can ignore our inner desires and needs, but over time it makes our condition even harder.

There are a number of conditions that interfere with effective human activity:

1. Bad mood without significant reasons for this and pessimism (decrease of the positive perception events, a tendency to formulate sad outcomes of certain events);
2. Procrastination(a person's tendency to postpone important and urgent things);
3. Frustration (psychological state that appear with the lack of expected results of effort because of the person`s disability to satisfy some specific goal or needs);
4. Forgetfulness of some ordinary things like names of someone or elements of routine;
5. Apathy (this condition looks like a defense mechanism of frustration and manifests itself as a